ประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่

Organizational Effectiveness of the Department of Education, Chiang Mai Metropolitan Administration

พรรณทิมา วรรณสุทธิ์ และ ศักดิ์ดา เกิดการ
Phantima wannasut and Sakda Kradkan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1)เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ 2) เพื่อวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาเชียงใหม่ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรจากทุกส่วนราชการในสำนักการศึกษา จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติสหสัมพันธ์ของเพียรสัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาเชียงใหม่ ในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ได้แก่ นโยบายของผู้บริหารเชียงใหม่ คุณภาพบุคลากร และทรัพยากร 2) ระดับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ประสิทธิผลองค์การ, ปัจจัยที่ส่งผล, สำนักการศึกษา เชียงใหม่

Abstracts

The purposes of this research were 1) to analyze factors that affect organizational effectiveness of the Department of Education, Chiang Mai Metropolitan Administration and 2) to analyze level of effectiveness of the Department of Education, Chiang Mai Metropolitan Administration. The population consisted of 200 personnel from the Department of Education. The instrument used was questionnaire.The statistics used in this research were percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation and stepwise multiple regression analysis. Results of the study are as follows: 1) Factors affecting organizational effectiveness of the Department of Education in BMA that had overall statistically significance of 0.05 were policy of the executives, quality of personnel, and resources. 2) Overall organizational effectiveness of the Department of Education was in high level.

Keywords : Organization Effectiveness, Factors Affecting, Educational Department Chiang Mai Metropolitan Administration

บทนำ

ข้อมูลผลการทดสอบจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสังกัดเชียงใหม่ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระยกเว้นกลุ่มสาระภาษาอังกฤษ แต่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทุกกลุ่มสาระ ในระดับประถมศึกษายังมีนักเรียนที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ อีกทั้งภาพลักษณ์ของโรงเรียนตามการรับรู้ของผู้ปกครอง โรงเรียนสังกัดเชียงใหม่เป็นโรงเรียนที่ให้บริการเรียนฟรี ให้โอกาสทางการศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคน แต่มักจะเป็นทางเลือกสุดท้ายที่จะตัดสินใจเลือกให้บุตรหลานเข้าเรียน(สำนักการศึกษา เชียงใหม่, 2560) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า คุณภาพการดำเนินงานในการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาของสำนักการศึกษา ยังไม่ป ระสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์การที่จะเป็นตัวตัดสินว่า การบริหารและองค์การประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด

การประเมินประสิทธิผลองค์การเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาแล้ว สิ่งสำคัญในการศึกษาประสิทธิผลองค์การอีกประการหนึ่งคือการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การ ซึ่งจากการสังเคราะห์แนวคิดในการบริหารองค์การของงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การในลักษณะที่หลากหลาย แต่ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การภาครัฐมีไม่มากนัก คณะผู้วัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ เพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาสำนักการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอก ได้แก่ นโยบายผู้บริหารเชียงใหม่ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และ ปัจจัยภายใน ได้แก่ โครงสร้างองค์การ บรรยากาศองค์การ วัฒนธรรมองค์การ คุณภาพบุคลากร ทรัพยากร

ตัวแปรตาม คือประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ ที่ประกอบด้วยระดับความสามารถของสำนักการศึกษาในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย 4 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 ด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ มิติที่ 2 ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน มิติที่ 3 ด้านคุณภาพการปฏิบัติราชการ และมิติที่ 4 ด้านการพัฒนาองค์การ

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ครั้งนี้ คณะผู้วัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ความรู้เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิดหลักการของ Gibson and other (Gibson, 2006) , Gerloff (Gerloff, 1985) ,Steers (Steers, 1977) และ Robbins(Robbins, 1990) เพื่อให้ได้ลักษณะของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ และศึกษาแนวคิดการวัดประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา ตามแนวทางการประเมินของเชียงใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการเชียงใหม่, 2560)

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดประชากร และผู้ให้ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วัยใช้สำนักการศึกษา เป็นหน่วยในการวิเคราะห์ และเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด ได้แก่ บุคลากรจากทุกส่วนราชการในสำนักการศึกษา ได้แก่ กองการเจ้าหน้าที่ กองคลัง หน่วยศึกษานิเทศก์ กองพัฒนาข้าราชการครูเชียงใหม่ สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา และกองเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน จำนวนทั้งสิ้น 350 คน

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ ของสำนักการศึกษา เชียงใหม่ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคอร์ท (Likert) แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) สอบถามข้อมูลทั่วไป 2) สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การ 3) สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา ประกอบด้วย ด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ด้านคุณภาพการปฏิบัติราชการ และด้านการพัฒนาองค์การ รวม 15 ข้อ ซึ่งตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ(Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และหาค่าความเชื่อมั่น(Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์ของคอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.879-0.925

ขั้นตอนที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามให้แก่ บุคลากรทั้งหมด 350 ชุดและได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ตอบกลับมา 200 ชุด

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและแบบวัดประสิทธิผลองค์การโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ 2 ประเภท คือ สถิติบรรยาย และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวแปร โดยวิธีเพิ่มตัวแปรอิสระแบบขั้นตอน (stepwise)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา

1.1. ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา ได้แก่ นโยบายผู้บริหารเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาแล้ว จะพบว่าเชียงใหม่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ ที่มีผู้ว่าราชการเชียงใหม่มาจากการเลือกตั้ง และกำหนดนโยบายในการพัฒนาเชียงใหม่ในทุกด้านรวมทั้งด้านการศึกษาซึ่งจะเปลี่ยนไปตามผู้ว่าราชการเชียงใหม่ในแต่ละสมัย ซึ่งผู้ว่าราชการเชียงใหม่คนปัจจุบัน(ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร) ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนที่จะผลักดันการศึกษาขั้นพื้นฐานของเชียงใหม่ ทำให้สำนักการศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานในการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติมีแนวทางการปฏิบัติงานที่ ชัดเจน สามารถดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัช กรุดมณี พบว่านโยบายและการปฏิบัติเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การของโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (ธวัช กรุดมณี, 2550) และสอดคล้องกับ Steers ที่พบว่านโยบายการบริหารถือว่าเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อความมีประสิทธิผลองค์การ(Steers, 1985)

1.2 ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาได้แก่ คุณภาพบุคลากร ทรัพยากร และบรรยากาศองค์การซึ่งสอดคล้องกับวิรัช สงวนวงศ์วาน ที่กล่าวว่าการมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และ การหลีกเลี่ยงความขาดแคลนทรัพยากรจะส่งผลให้การดำเนินงานขององค์การมีประสิทธิภาพสูง (วิรัช สงวนวงศ์วาน, 2555) นอกจากนี้ Rothwell and Kazanaz ยังกล่าวว่าองค์การที่มีบุคคลากรมีความสามารถ มีความพร้อมในทักษะต่างๆที่จำเป็นในการปฏิบัติงานจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์การและการจัดบรรยากาศในองค์การโดยให้ความไว้วางใจ ความเชื่อถือ และความมั่นคงของบุคลากรทุกระดับ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การให้การสนับสนุน ความเปิดเผยในการสื่อสารจากเบื้องบนสู่เบื้องล่างการรับฟังความคิดเห็นจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนจะมีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารองค์การให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Rothwell and Kazanaz , 1992)

2. ระดับประสิทธิผลองค์การของสำนักการศึกษาเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีระดับประสิทธิผลองค์การอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

2.1 ด้านประสิทธิผลตามพันธกิจ แสดงให้เห็นว่าสำนักการศึกษาได้ดำเนินการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ในระดับมากเนื่องจากในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา เชียงใหม่มีนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ประกอบกับ สำนักการศึกษามีบุคลากรที่มีความสามารถในการปฏิบัติงาน และได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานอย่างเพียงพอทำให้สามารถทำงานได้บรรลุตามพันธกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญานิศา บุญจิตร์, (2552) ที่พบว่านโยบายการบริหารและการปฏิบัติ รวมถึงคุณภาพบุคลากรมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลองค์การ

2.2 ด้านประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน แสดงให้เห็นว่าสำนักการศึกษามีผลการดำเนินงานด้านการเบิกจ่ายและการก่อหนี้ผูกพันงบประมาณ รวมทั้งการลดรอบเวลาในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเชียงใหม่มีกฎหมายและระเบียบที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งทำให้บุคลากรต้องยึดระเบียบในการปฏิบัติงานให้ทันตามกำหนดเวลาซึ่งเป็นการดำเนินงานตามตัวชี้วัด และประเมินตามภาระงานทำให้สามารถลดรอบเวลาในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ ที่กล่าวถึงมุมมองทางด้านการเงินของหน่วยงานภาครัฐคือความรับผิดชอบขององค์การในด้านความประหยัด ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าของเงินและความมีประสิทธิผลองค์การ (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2544)

2.3 ด้านคุณภาพของการปฏิบัติราชการแสดงให้เห็นว่าข้าราชการครูสังกัดเชียงใหม่ และผู้ปกครองซึ่งเป็นผู้รับบริการของสำนักการศึกษา มีความพึงพอใจต่อผลการปฏิบัติงานของสำนักการศึกษาในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารเชียงใหม่มีการประชาสัมพันธ์นโยบายด้านการศึกษาให้ผู้ปกครองรับรู้การเข้าถึงสิทธิในการศึกษาและรับบริการเรียนฟรีในโรงเรียนสังกัดเชียงใหม่ เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความเห็น และสนับสนุนให้มีการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็ง

2.4 ด้านการพัฒนาองค์การ แสดงให้เห็นว่า สำนักการศึกษามีระบบงานการกำกับดูแลที่ดี ส่งเสริมให้บุคลากรได้เรียนรู้มีการอบรมเพื่อพัฒนาตนเองทั้งจากหน่วยงานภายในและภายนอกทั้งในด้านความรู้ความเชี่ยวชาญในงานที่ได้รับมอบหมายและการอบรมคุณธรรม จริยธรรม ส่งผลต่อการมีพฤติกรรมที่มีจริยธรรม อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้สำนักการศึกษายังส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านวิชาชีพเฉพาะและส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมสำหรับผู้ที่นับถือศาสนาทุกศาสนา